

**Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar**

BÖLCSÉSZ AKADÉMIA

A 2024/2025 tavaszi szemeszter előadásai

A program támogatói:

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

A program szervezője:

<https://btk.pte.hu/hu/ktdt/pte-bolcsesz-akademia>

1. 2025. február 19. 18:00, Rókus M épület, 106.

DEÁK ANITA egyetemi docens (PTE BTK Pszichológia Intézet, Kognitív-és Evolúciós Pszichológia Tanszék)

Érzelemszabályozás. Mit, miért, hogyan?

Rezümé

Az érzelem olyan, mint az időjárás. Változékony. Egyszer derűs, máskor borús. A legfontosabb különbség azonban az, hogy – az időjárással ellentétben - az érzelmeket meg tudjuk változtatni, azaz befolyásolhatjuk, milyen érzelmeink legyenek, mikor és hogyan érezzük, mikor és milyen módon fejezzük ki őket. A hétköznapokban előfordul, hogy kitörő lelkesedés helyett visszafogottan mutatjuk ki az örömünket, vagy szereteteink távollétében a negatív érzéseken felülkerekedünk azáltal, hogy igyekszünk megtalálni a helyzetben rejlő lehetőségeket, apró örömöket. Máskor, nehezen fogadjuk el a csalódottság érzését, amikor egy versenyhelyzetben alulmaradunk. Előfordulhat, hogy egy konfliktus után rágódunk, nehezen koncentrálnak a feladatainkra, esetleg nehezünkre esik visszafogni magunkat, miután felbőszítettek bennünket. Az előbbi példák olyan eseteket mutatnak, ahol sikeresen, eredményesen, hatékonyan változtak az érzéseink, míg az utóbbi esetekre ez nem jellemző. Érzelemszabályozás alatt tehát olyan folyamatokat, stratégiákat és taktikákat értünk, amelyekkel változtatni lehet egy adott érzelem intenzitását, minőségét és időbeli lefolyását. Számos érzelemszabályozási stratégiát elkülöníthetünk el attól függően, hogy a hatás mire irányul és mi a cél.

Milyen stratégiákkal lehet megváltoztatni az érzelmeket? Van-e “tuti” stratégia? Miért érzi magát negatívabban az, akinek magas az érzelmi intelligenciája? Miért működik a humor negatív érzésekkel való megküzdéskor? Az előadás során számos példán keresztül bepillantást nyerünk az érzelemszabályozási folyamatok világába, válaszolunk a fenti kérdésekre és a Pszichológiai Intézet falai között végzett kutatási eredményekből is szemezgetünk.

2. 2025. március 26. 18:00, Rókus M épület, 106.

BARABÁS GÁBOR, egyetemi docens (PTE BTK Történettudományi Intézet, Középkori és Koraújkori Történeti Tanszék)

A fehér sas(ok) és a turul.

Rezümé

„Lengyel–magyar két jó barát, együtt harcol, s issza borát”, tartja a közkeletű mondás, amely saját verziója Lengyelországban is közismertnek számít. Nem meglepő tehát, hogy a két nép – baráti – kapcsolatainak kutatása hosszú múltra tekint vissza. Az, hogy a közmondásos barátság mindig mentes lett volna a feszültségektől, már más lapra tartozik. Előadásomban a Magyar Királyság és a Lengyel Fejedelemség(ek) viszonyának egy fontos aspektusát, az Árpádok és a Piastok dinasztikus kapcsolatait elemzem és mutatom be a 10. századtól a 13. század végéig. Az érett középkorban ugyanis szigorúan véve nem beszélhetünk külpolitikáról vagy külkapcsolatokról, a hatalom perszonális jellege folytán az uralkodók közötti személyes kapcsolat volt meghatározó jellegű. Ez utóbbi kontaktust pedig – bizonyos szimbolikus aktusok mellett – leginkább családi kötelékek létesítésével, házasságokkal lehetett szorosabbra fűzni.

A lengyel–magyar dinasztikus kapcsolatok történetét több fejezetre oszthatjuk, a kezdeti, gyakran bizonytalan vagy éppen bizonyosan hamis adatoktól, a 11. században intenzívebbé váló kapcsolatokon át a 13. századi szövetségi rendszerek kialakulásáig. Az 1138-cal kezdődő időszak azért is különösen érdekes, mivel a 14. század elejéig Lengyelország a részfejedelemség időszakát élte, a Piast dinasztia három nagy ága egyre terebélyesebb lett, a családtagok egymással is konfliktusok és szövetségek szövvényes hálóját alkották. Olyannyira, hogy az 1250-es évektől kezdődően két „tábor” alakult ki, a sziléziai fejedelmek, akik II. Ottokár cseh király szövetségesei és rokonai voltak, illetve velük szemben a kis- és nagy-lengyelországi Piastok, akik erős magyar kapcsolattal rendelkeztek, hárman közülük a magyar királyokkal is sógorságba kerültek. A fehér sasok egy része tehát a turullal repült, míg mások a cseh oroszlánhoz csatlakoztak.

3. 2025. április 3. 18:00, Rókus M épület, 106.

BALATONYI JUDIT, egyetemi adjunktus (PTE BTK Társadalmi Kapcsolatok Intézete, Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszék)

Szerelem vagy Babaváró? Házasság a koronavírus idején.

Rezümé

„Valószínűbb, hogy az egyén előbb adja fel a házasságra vonatkozó elképzeléseit, minthogy megváljon az ellenkező nézetekhez ragaszkodó, vagy egyéb (vallási, jogi) okok miatt házasságkötésre nem képes személytől.” – magyarázta a 2020-as Első Házasság-kérdőívem egyik kitöltője a házasságkötési motivációkkal kapcsolatos korántsem sajátos nézeteit. A fent idézett gondolatokat megfordítva a Covid-alatt megkezdett magyarországi házasságkutatásom eredményei alapján azt is láttam, hogy nemcsak a házasságra vágyó, hanem a házasságot korábban ellenző felek, a korábban házasságkötésre nem „képes” személyek is gyakran megváltoztatták az ellenző nézeteiket a pandémia alatt. S tették mindezt egy olyan időszakban, amikor a házasságkötések megszervezése a járványügyi korlátozások és szigorítások miatt különösen nehézkesé és bizonytalaná vált. Amíg a házasságkötési ráta az esetek többségében világszerte jelentősen visszaesett a pandémia alatt, addig Magyarországon a nehézségek ellenére a házasságkötések száma nem, hogy nem csökkent, hanem még nőtt is. Vajon mi állhatott a demográfiai jelenség hátterében oka – babaváró, szerelem, a házasság intézményének újszerű reneszánsza? Előadásomban erre a kérdésre keresem a választ, miközben magyarországi házassággal kapcsolatos közéleti-politikai narratívákat, mindennapi diskurzusokat és a járvány alatti személyes megéléseket vizsgálom 2019-ben megkezdett digitális antropológiai kutatásom (online kérdőívek, digitális etnográfia és mélyinterjúk) eredményei alapján.

4. 2025. április 9. 18:00, Rókus M épület, 106.

BŐHM GÁBOR, egyetemi docens (PTE BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszék)

Tar Sándor és az irodalmi szociográfia hagyománya.

Rezümé

Tar Sándor a 20. század végének meghatározó írója. Hatása a kortárs magyar irodalomra és kultúrára számos példán keresztül tetten érhető.

Az előadás abból az alapvetésből indul ki, hogy Tar írásművészetét – a korszakban nem egyedülálló módon – a realizmus ábrázoláselvű, az irodalmiságot mimetikus módon elgondoló esztétikájához, illetve poétikájához képest elmozdulás jellemzi. Ennek az elmozdulásnak egyik oka az írói oeuvre szociografikus háttere, amely a szerző írói indulását konkrét módon is meghatározza. A másik, már a kortársi kritika által is jelzett sajátossága ennek a poétikának, hogy Tar a kortárs prózában ritkán látott megoldással élve valamiféle „fantasztikumba-szürreálisba emelt realitást” hoz létre műveiben.

Az előadás azt mutatja be, hogy ez a poétika honnan ered, milyen közvetítő hatásokon keresztül határozza meg a Tar életmű alakulástörténetét. Az érvelés során kitérek az irodalmi szociográfia műfajának előtörténetére, valamint azokra az irodalom- és kritikátörténeti vonatkozásokra, amelyek a Tar szövegeken túlmutatóan kortárs irodalmi, illetve társművészeti jelenségekkel is összefüggést mutatnak.

5. 2025. április 30. 18:00, Rókus M épület, 106.

LACZKÓ ANDRÁS, egyetemi adjunktus (PTE BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Klasszikus Irodalomtörténeti és Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék)

Kávé, cukor, iszony – Barcsay Ábrahám A' Kávéra.

Rezümé

Barcsay Ábrahám A' Kávéra írt költeménye a XVIII. századi magyar irodalomban szokatlan témát dolgoz fel. A mindössze nyolc sor terjedelmű vers az európai kávé- és cukorfogyasztás és a fogyasztási cikket előállító gyarmati rabszolgatartó rendszer közötti kapcsolatra hívja fel a figyelmet, felmutatva a felvilágosodás korának egyik legellentmondásosabb jelenségét, vagyis a rabszolgaság intézményének a kor humánus erkölcsi eszményei alapján történő határozott elutasítása és az annak fenntartásához fűződő gazdasági érdekek ezzel egyidejű elfogadása közötti feszültséget. Rövidsége dacára a szöveg nemcsak rendkívül precíz és árnyalt költői ábrázolását adja a két árucikk európai konzumálását lehetővé tevő gazdaságtörténeti folyamatoknak, és a rabszolgamunkával működtetett gyarmati gazdasági szisztémának, hanem – az általa elfogyasztott édes ital „véres” eredetével tökéletesen tisztában levő, ám azt mégis felhőrpintő „bölc” alakján keresztül – a vásárlók és fogyasztók ezzel kapcsolatos erkölcsi felelősségét is hangsúlyozza. A benne ábrázolt ellentmondások feloldására a költemény szerzője *expressis verbis* ugyan nem tesz javaslatot, ám a probléma felvetésével szembesíti a fogyasztót hétköznapi cselekedeteinek távoli hatásaival és a banális vásárlói döntések morális konzekvenciáival. Noha a szöveg megértése – leszámítva talán az utolsó sorok „bölcének” ellentmondásos magatartását – a témával kapcsolatban komolyabb előismeretekkel nem rendelkező modern olvasó számára sem jelent kihívást, az előadás arra tesz kísérletet, hogy az eszme-, gazdaság- és eseménytörténeti kontextus vizsgálatával némileg differenciáltabb képet adjon arról, hogy miről is szólt/szólhatott Barcsay verse a XVIII. század végén. Mivel a szerző költeményeinek zömétől eltérően *A' Kávéra* datálása nem ismert, az említett kontextusokra támaszkodva az előadó a szöveg keletkezési idejének hozzávetőleges meghatározására is javaslatot tesz.